

سەما

هەلبەست

د. عارف حیتۆ

- سەما
- هەلبەست: د. عارف حیتۆ
- دیزاین و دەرهێنانا هونەری: هۆشەنگ شیخ محەممەد
- کەفالی بەرگی: عەبدولرەحمان وەحید کەلحۆ
- تیراژ: 500 دانە
- چاپا ئێکی / چاپخانا زانکوا دھۆک 2002

دیاری

بوھەر کەسی باوھری ب هەبوونا دەولەتا کوردستانی هەمی

سه ما يا دهوله تي

□

□ سي چيروکن

□ دگه ل هيغيي سه مائي دکهن و ب ته نيئه

□ ئەز

□ برين

□ دهولهت..

□ ويني ته هيديکا دهزرا مندا برينا د شوت

□ ئەز نزانم تو شه به نگی

□ يان زي برينه کا هه ودای

□ ئيشاني ل چو کين من دچيني

□ قهت ژ که تني نا ترسم

□ زامين که تني د که تنيدا دحه ليين و

□ دبنه ئاريانه کا بادای

□ چيا..

□ دار و رووبار

□ راستي و سه ربه ستي

□ وهك مرو فان هه ست ب كيلبين ئيشاني دکهن

□ برينين نوو کوني دخون و يين گوهوريني دهه لاقين

□ ئەفه ئەزم..

□ دلي پايته ختي د سينگي مندا ليددهت

□ شه ژ کوبنه کي کوچه رانه و

تەڤ گلوپین قەمریاین ل سەر جاددا

هەندەك رۆناھیا قەخواری

ئەز ژێ تیروژكە كا گەرمم

دناڤ شاپەرین شەفا ساردال خوە دگەرییم

دا تە ببینم..

هەر برینەك د ئاسویداب پەر دكەڤیت و

بەرەف ئەلندەكی د فریت

دی ژ برینان بیلایه كا مەزن چیکەم.. ئالال سەر

دی ژ خوینی سوراڤا پەریهك خن لیکەم.. فەزال بەر

دی ژ دیروكا پرت پرتکری هیزاره كا سپی قەھوینم

کەمە تارا و دی سترا نا دەوله تی بییم

ئەهی ئەمان ئەمان ئەهی ئەمان ئەمان

دەوله تا کوردا

ئەهی ئەو حەزا د نەهشیا مندا دکەهی هەوار

ئەهی ئەو زاروکی د چاقین مندا دکەیه غار

ئەهی عشقا من یا هار

ئەو بایی د سینگی مندا هیژ پیر نەبووی

هەبوون و نەبوون و هەویا من توی..

دەوله تا کوردی.

دەوله ت..

پەله که د دەستی مندا و

ل سەر شاپەرین سیمەرخی دەیتە خەونا من

ئەز خەونىن خوە خرڤە دكەم و
 ل ناۋ باخچەيى مالا خوە يا ب كرى دچينم
 چافەرېمە بوھارەك يىت
 دەمى ئادار پرچا دارا شە دكەت و سترانىن چويچكا د يىت
 خەونىن من يىن ژ من خەرىب
 ئىكو ئىكو.. دى شين بن و
 ئاسمان دى روندكىن تەزى كىت
 دەولەتە كا خوەسەر دى زىت.
 من و ھە بوونا دەولەتى
 مە.. عشقە كا كە قنار ھەيە
 كەفن كەفن, ھېشتا مووبا نە دادابوو بەر كەپى من
 ماموستايى جوگرافىي دارەك زرافا دريژ كره
 سەر خەرىتاب ديوارىغە و دەولەت دەولەت
 وەك لاتىن يىستانان پشك كر..
 من زى پرسى.. كا مالا من؟
 چە ندىن كەلە خىن ميرگەھا
 ئاتاڤىن ئافز
 بوپەرېن دلتهزىن
 ژ ناۋ چاقىن وى دبەزىن و ھەست دگەزىن
 كەفن كەفن, دەمى ھېشتا ئىلوون ساڤا و
 بارانا گورگى, تىروژكىن تافى د شووشتن
 خەمىن چىلاق ب ئازادى دادلەقىيىن جەرگى سەمايى
 توفى ھەزا دەولەتبوونى د ناۋمەژبى زەڤى يىن بەيار
 روۋناھى دا..

لیّ..

ژ نشکه کیّقه, عه قرین بارانی تنگژین

چیا.. بوونه به فر و جادده گریان

مناره.. بوونه سیّداره و چه میان

ئه ز ژی چه میام..

مرن یا بیّ دلوقانییه

خوهزی مه ژی دهولهت هه با..

دا خه ریته د جوانتر بن

دا دیده یین عاشقان و ئه فینداران شریتر بن

دا وه لاتین هاقیبوونیّ د فه مریایی و دوورتر بن.

ل ده مه کیّ..

ئه ز سینگیّ دایکه کا شیردهر بووم و

ئه نیا مه لایه کیّ پر نفیژ

گوندان بار کر

شه هران بار کر

من له شیّ خوه ییّ رویت

دانا بن سبهره کا هوینا سه رمه دی و من دیت

جانگیّ من ییّ ریکا روهن دکه ت

وهک فریزی ره هین دیروکیّ خوه دگرن

ل ئادارا شین دبنه فه

ئادار..

ئه ی هه یفا خه م و خووشی و خه ونین من یین هه لاویستی

هه یفا که ربیّ و هشیار بوونیّ و بیردانکا پر خوشه ویستی

هه یفا ویرانیّ

خەندە يا بوونی
 بویکا خەزانی و جەقەنگی سەرھەلدانی
 زکی دیرۆکی ل بەر دەفی.. ژان یی دەینی
 چاقین زیقین ل بەر دەرگەھی و
 قیژی یین ھۆزانی
 ھەمی ل ھیعی دەولەت ژی بزیت
 دەولەتە کا خوہسەر دی زیت
 سوختە یین بەر خواندنگەھا
 کارکەرین جەرگی کارگەھا
 پېشمەرگەیین ناؤ شەرگەھا
 ئەزا من یا بەرزەبوویی دناؤ شینوارین میرگەھا
 ھەمی پیکھە.. یی سترانا دەولەتی دین
 ئەھی ئەمان ئەمان ئەھی ئەمان ئەمان
 دەولەتا کوردا
 *
 2001

سەما یا ئالای

ئەوی شەھید
 ھەناسا وی
 دندکین ئاخی ژی دبارن و

خوينای .. کراسه کی شینه ل بهر ئاسمانی
 حووری یین بهه شتی ریز ب ریز ناگری دئخنه گیانی
 تیهنه کا کوژهک و برسهک دژوار
 رووبارین هنگشینی و مهیی
 رهزین تری و جنیکین خورمهیی
 دچاقین وی یین تیر خه و نه بوویدا بوون ئاقار
 بیژنه (بویان) بلا میژین ئافا رویکه ن
 شویشه یین ئافا حه یاتی ژ نه فینی یا ژینی پرکه ن
 که نیزه بکه فنه سه مایی
 بیهنه شه هیدان - ل بهه شتی - یا ته نگ بووی و
 بو ده مه کی کورت و بله ز دی فه گه رنه فه دونیایی
 سحر به ندی هه ر پینج تبلین خوه یین نه رم
 وه ر بادان دن ل دور کوما په لین گه رم
 پف کره نه نیا بایه کی روژه ه لاتی و
 برویسی یین ده نگ بلند قیر کر سترانا
 نه گه ر مری ژ گورستانین ته نا رابن .. سحره
 نه گه ر حه زین ناگر پیته .. ژ مال بچیکی گولانی ب زین
 ل سه ر رووباری (سین) کورک بین .. سحره
 ل جه بارانی ..
 عه قرین قالا, روویی ئاسمانی مکیا جکه ن .. سحره
 ل جه ژیانی ..
 مرین سور, گه ش چاقین روژی کولاجکه ن .. سحره
 .. سحر ..
 قولکانه کا ناگریه و ل بن پین سحر به ندا په قی

تفهنگه کا سیار کریبه و ب خودانی خوده فه تهقی
به ری سپیدی، ده می ژنکا قه ستا ئافی و بالافی دکر
سحری مالا خوه بار کر و دناؤ ده نگیدا به رزه بوو
ئه ز دزانم ئه ف چیروکه دی ته فاؤ بیت
روویی عه ردی دی ژ روژین هسك حه فاف بیت
گول دی بارن
لی..

بیئنا شه هیدان یا ته نگه د به هه شتیدا
بیژنه (بوین) بلا میژین ئافا دانن
دویکیله کا که ل و خه ریب ژ گورستانی بلند دیت
به ره ف ئاسمانی بلند دیت
ستوینا ئالای ژی بلند بیت
هه می شه هید ل بن ئالای مارشا دهوله تی دخوینن و
سلاؤ دکه ن گولیین بوهاری
لی عه قره کی رهش و تاری
کور کی خوه دئاسووی وهرانند
ئه وی شه هید

"دگوری خوه دا میناکی زاروکان ل بهر بوو
زاروکان ژی ل ناؤ گولزار و باخچه یان
وینی شه رفانان دنه خشانند.."
سرودا ئاشتی دکراند
گورستانی چاقین خوه دانانه سه ریک
نیرگزین گه نج ب دزیکه
دندکین ئاخی دانان به ریک

چەند سالىن دى دەمى زاروگىن شەھيدان

مەزن دىن

دىن پىشمەرگە و شەھيد دىن

گورستان.. دى پىشغە رابن

ئالا.. دى كەڧىت سەمايى و

سەما ئالاي.. دى شەھيدان زىندى كەتن.

*

2001

سەما يا عشقى

هە كو هاتىم

ئەڧ جىھانا پان و بەرىنە هېچ نە بوو

هەر چ پەيڧا جوان هەيە من يا ئىناى

هەر چ شعرا مشت ژ عشقى و ئەڧىنى و ژىانى هەي

من يا داناي

هە كو هاتىم

كەسكە عەڧرىن يا خىبوى

سترايىن ڧەگە را خۇش بو دەريايىن خەمگىن دگوتن

جەستەيىن مە..

دناڧ سترا نەك شەھوۋە تىدا مەلسىن و بشكوژ ژى بوون

پاپورىن گەرىدە

عشقا مە يا نەپەن دىت و خوھا سوېر

پەيڧ پەيڧ ژ ئەنيا من يا كەسك دا بەزى

□ ماسکا بوهارین خه ملین

□ من هه لگرت و دناؤ عشقیدا وهغه رکر

□ وهغه ر.. ئه دره سین گورستانا فی ناکه فیت

□ دی سترانه کا سه و داسه را خه مگین بیژم

□ نه..

□ دی ته که مه ستران و

□ مینا ئافی - خورت - ژ بلنداهیا سیلاقان هاقیژم

□ جوانیبه کا هوفا نه به.. که فتنا خورت

□ دقیت ئاگری به ردهینه ساری یا باژیری و برسا چاقا

□ دقیت روو به ره ک نوو ئا فاکهین بو پینگا

□ ته ژ نیرگزین دقفاکاندا خویل و خوار بوین

□ دقیت زوهاکهین ژ فهند و فیلین خونافا

□ دا چاقین ته ژ دیتنی - دیتنا پوخت - رسوا نه بن

□ دا بو شای تشتین یاخی نه داعوپریت

□ دی ته که مه حهیرانو که کا عشقی و

□ ل شه قین پاییزی دی فه لورینم

□ نه ز د چاقین ته دا یی بوویمه جه فه نگه کی پیر و

□ چاقین ته.. هیما یی هه می نهینی یین هه تا فا

□ ل فی ئیغاری - ئیغاریا مرنی و ژبانی -

□ چ چیرو کین که فن بو ته نا فه ژینم

□ دی ژ روژین هیشتا نه هاتی خه به رده م

□ فه زا یین هیشتا نه دیتی, دی ژ زیندانا خوه به رده م

□ سترانین هیشتا نه گو تی دی که مه رستکا به یبنا و

□ ئافی ته یی ژ نوو دارشتی دی ل سه رده م

□ چاقين ته

□ شاپه رين سپي کوترانه و ديمى ته ناسمانه

□ گهرمى ژ روژى دميرتین و سه رمایى دئخته له شى من

□ به فرا سپي ديوه كى ره شه

□ گه هيئن من يئن كرين ره شمال

□ فايروسين خواه - يئن باهينكى - فراكه دكه ت

□ ئەزهك يى ته

□ دى چه ند روژان د به فریدا ژيم!

□ هه ر گيايهك نووگهايى, د مژيلانكيئن مندا فه ژى

□ ديتنا ته

□ هه مى سه ربورين ره فينووك كرنه ره ژى

□ ئەز.. شهيدا و خه ريبى ديتنى

□ خه ندقيم, دناؤ گه رما ديتنيدا

□ ديتنى..

□ ژبلى خه ونيئن به هه شتوكى, چ قى نينه

□ خه ون هه مى ناهينه دى

□ پاش ديتنى ژى

□ به رسقا ده قين به ش, دگه وريا مندا ديتته ژه هرو

□ گه وريا من كادينا په يفا - په يقين جوان -

□ خه به را ديئنه سه مايى و سه ما په يغان

□ نالينا ل ريكا من دچينن

□ ئەزى فير بوويم

□ كابانى دگه ل نالينا دكه م

□ ده مى نالين كايئن من هه ميا ژ من دبه ن و,

کاب دبن ژيان
فرينه کا چيفانوکی بن که فشين من د خورينن و
ئه لهو ژ چه نگیں من د زه لیين
ل زفرينه فی:
نالین ژ چاقین من دوه ریین و دبنه ستران
په یغین سترانی دبنه با
ب کوریا جیهانیتقه د نویسیین
دبه ر بهرچه میین توریناندا
گیانین مور و سپی ژی دزین.
*
2001

سه ما یا سپی

پارسال.. ل زاویته
دهمی به فر دبوو خلتہ و
ب له شی دارکاژانقه شین دبوو
دهوله تی پین من د ناراندن

هنر کرن ددهوله تیدا
گه هین من یین سار پی گهرم دبن

عشقا من و فی دهوله تا هیشتا نه بووی.. سترانه که
قه دیدین کوله یان پی فه دبن و
شفشین زیندانان پی دحه لیین

ئاوازدا نەره كى خانە نشين د گوهى مندا داخواز كر بوو

هه كو گولپن مهست و شهيدا دبشكورن

برين دكه ويپن

ليقين روژى سترانا ديپن

سترانا دهوله تا كوردا بو بنقيسم....

دلى من بو ته

ژيى من بو ته

مالى من بو ته

دهوله تا كوردا

مه شورەش دانا

ب خوھ و كوفا نا

ل هيڤيا ژفانا

دهوله تا كوردا

له شكەرى مهيه

ژ خوينا مهيه

ب ناڤى مهيه

دهوله تا كوردا

مه سۆزه كا داى

بلند كهين ئالاي

ل سهرى چياى

دهوله تا كوردا

روژا هه لاتی

مزگینیا هاتی

بو مه خه لاتی

دهوله تا كوردا

ئیسال.. ل زاوینته

به فر رائیخه کا شه نگه

بوپکه که, ساویلکه و ده به نگه

من و که چا خوه یا بچویک

گولمچکانی ب جوانیا وی دکر

لی هزره کا عه بدالکییا پر عه به سی و ئایبردهیی

یاری تیکدا و دیمی که چا من یا ییگره د ببوو به فر

ره نگی به فری وی دهوله تی ته قلبهه ژ بوون

که چا من و دهوله تا من

به ره ژه نگی عه شه ک دژوار ژ چاقین من هاتنه خوار و

ل سه ر دیمی من بونه رووبار

هزر کرن ددهوله تیدا

ههستین من یین رهق بی نهرم دبن

من و پیشمه رگه کی ژفانه کی خوشیی هه بوو

لی..

دهفته رکا وی یا تبینیا دگه لدا نه بوو

خامهیی من ب نه خشاندا خه ریتقه ته فاؤ ببوو

مه سوژ دا ئیک

ل بن کاژه کی بگه هینه ئیک

ئەو پېشمەرگە دارکاژە کا زاویتە بوو

ئەز ژى حەزا دەولەتە بووم.

دارکاژە کا سەر بلند و سینگ ل بەر بايى تەزى

تيرۆزكى بژبا وى گرت و هەستا وى تم پى گەزى

لېهەشتا جەور و جەفایى، خوینا وى پى ئازرى

دل و چاڤ بوونە ئیتوین و گورپا کەربى ژى فرى

کەربەڤە بوونا شورە شقانان ئاشتى یا سپی دخوازه

لەشکەرى کوكى دەولەتە ژبو تەناهیى مرازە

پېشمەرگە نە، ئەڤیندارن، عاشقین چۆل و چیا

سنگە پى ل قادا خەباتى، ئەڤرېکە یە وان ڤیا

ترس ترسنو کە ل بەر پیا دل پۆلايینن عەزیز

خۆ دى ییى ئىك دەنگورەنگن دەهینه قادی رېزب ریز

ئەو پلنگن جان فیدانە ستیری بن پى دوژمنا

ئەلند ژ خوھا وان دزیتن، ئومیدین سەرکەفتنا

سیمبول باغى ژيانى رېگرن کەتنى و خەما

نافە کە پری پى پیرۆزە ئغیژی پى بو دکەن سەما

کەسک و سۆر و زەر جوانن، ئالایى کوردا بلند

رەهەندا مانى و نەمانى، دەولەتا کوردا یا رند

هیڤى بە لاتینکە کا رەنگا و رەنگا پر جوانە، ل ئاسمانى پېشبینى یین کەسک

دڤریت.. سەمایە کا تە بگرتیا لالە شیبە د نە هشییدا دئازریت و حەزین نە پەن پى ب

پەر دکە فن. ئەز.. ئەزە کى سالادۆتى و ل سەر شینوارین سەرکەفتین خرش بوویمە

کوند و خوینى دەهە لاقیم.. خەونەك یان هیڤیبە کا هە لاویستی ئەیونین بارکری یین

هه لچوونا من ئارام دکەت و پەرافە کێ تەناهیی ددەتە هەسپین من یین وەستیایی،
ما دی چ ل من کەفتە ئافی ئەگەر خەونین خوش ژى نه بینم.. کازانتزاکیس ئەگەر
ب خەونا نه ژیت، دی ژەهرا مرنی قەخۆت..

سال هاتن و چوون

خەون پیر بوون

ئەقە چەندین جارە.. خەون ژ مە دەین دزین

ئەقە چەندین جارە.. هشیار دبین و هیشتا د دین

ما دی چ بیت.. ئەگەر مە ژى دەولەت هەبیت

بەفرە

بەفرە

بەفرە

ل سالایهیت

هە کو بەفرا جوان و سپی

لەشی سالیڻ رهش رادئخیت و

ل سەر گەردین ئاخى دمه شیی

هیغییە کا گەرم

گومتل گومتل ژ چاقین جوتیاران دی وەریت

نه ئاگر

نه ئاسن

نه ژى تاریستانا شهفی

نه شیت سترانی کپ کەت و

دەولەت دی زیت

هزر کرن ددەولەتیدا

لیفین من یین هسک پی تەر دبن

* * *

2001

سه ما يا ساكار

سپيده هييان ..

چاڦين من هيشتا ب خه ويڻه گريداينه و زوى بهر نادهت

نه ژبه ر هندی کو که سه کی خه و ته ييمه

لی ..

دا کو ژيان بو ده مهك دی - یی کورت و بله ز -

يا هشار و ته نا بيتن

دفی پاپورا ل سهر دهستی پيلين که ربگرتی و دژواردا

چ قولاجين ته نا نه بوون ژيان تيدا نه فينيی بکهت

چاڦين من يين خاڦتی نه بن

دی بهر هف سپيده هييان زفرم, هه کو له شی من یی گران

هه کو دوھی ساده و بيگهره د - مه یاری ل کولانی دکرن -

ئوو په یقين من هه می ستران

ئه زی که نیا خوه دینم و دناڤ که نیی را کتیه که

لی دخوينم

بيزاري دگه ل من دناخثیت و ژ منغه نايت

ل پشت من بوهارهك ره نگینه

ل پيش من ده شته كا بي سه روشوينه

ئه ز دوو دلم

جاري فرسه ته كا دي ب دهنه من

دا جگاره كا دي ب له خريني ب كيشم و

هندهك پيناسه يان ژ برميتي كيسكي روو بارا ب هه لكيشم

روند كين به لگا.. ديژني خوناؤ

خوينا نيرگزان.. ديژني گولاؤ

هه ناسا فياني.. ديژني سلاؤ

چ كاميره من في نينن, ره سمى ئيلهاما من بگريت

ئافا به ستوره ي

دلي من كره جو كه كا سه نحاريبي و (1)

د مزگه فته كا خانزاديه نقيژا ژياتي كر

تفه نكه كا ئيتيدا بي ژ پشت ده ربا هات.. نقيژ تيكدا

ليفا سه ري و ليفا خواري

دند كين ئاخي و قورمي داري

ژنك بژاندين و جي ژفانين مه يين عشقي كر نه ئيتوين

ئه زي ل ته د گه رييم و نافي ته هيژ ددلي مندا پير نه بوويه

تيريژين روژي.. قامچيه كا كه ل و بريسقه داره

له ش و ديمي في باژيري نكراندين و خه ريبييه كا دژوار

دده ستين مندا كره هيلين

دبه ر ده رگه هي مزگه فته كي را بوريم و من گوھ لي بوو

گه نجه كي ب ريه دگوته ئيكي

گه نم سوتن.. چويچك مرن

هندي من كر كو بينم

نہوی دووی من نہ دیت و دەنگی چوپچکا

چاقین من سەرئەقراز کرن

گرنژینە کا یی من، لیئین من یین زەر سور کرن

مشتی چاقین ئەوی ب ریه گومان کرن

نە د ویری یا

نەء..

نە دقیا

چوپچکا ب بینیت یی زاوژی دکەن

ئەو شەهری مەزن ب روئینا دەزگەهین میری ئاقزە

ما تو ییژی..

لەشی فی شەهری مەزن و مشتی لەزەت

مینا پایتەختەك فەدەر بیت ژ خەریتین سەر دیواری

ما تو ییژی ئەو شەهری مەزن

نە پەیقە کا فەشارتیا سحری بیت و

دناو پشین گوندە کیدا زاوژی بکەت

ئەوین گوندی..

ئیکو - ئیکو بەرەف زەقیین کیلای مەشین

زەلامەك دگەل هەقزینا خوە

لاوەك دگەل دەزگرا خوە

سنیلەیهك دناو بەلگین دارهه ژیرهك كال و پیردا

ب نەفەسە کا ئەیوبانە سەح دکرە کەنیا رووباری

نە لەرزینا چق و بەلگا

نە بانگین مەلا

نە تابوین پر ترسناکین شەهوەتی

چاقين وى بو ده ققيهه كى - ب تنى ب تنى ده قيقه كى - دداننه سه ريك

ناقى ته يى ل بيرا منه و

هيشتا توزى نه دادايه سه ر ديمى ته د هزرا مندا

زه نگلا حه ديابى (2) ليدا و ميتراداسى (3)

ب چريسه ت و كوباريفه ديمى كولانان ماچ دكر

ماچيكرن.. پاسه پورتا نغيزييه د گوهى ته يى حيجاب داپوشيدا.

من نوئين نيشانا هشاربوونى راگه هانندن

عشق.. نه ميخانه كى دارگرانى درهنگ وهخته

كو بهرنامى هه قديتنى بكه ته له يلان

د فهره نكه كا نه چاپكريدا توز بگريت

تو.. نه وا بهرزه وهك هه ناسى - بايه كه ژ سينگى دهر دكه فى -

تو.. نه وا خه مگين

وه كو په لپن كوچكه كى باران ليكرى

وه كو په رين ژيكفه قه تيايپن گوله كا ناقى برى

ژ نشكافه د چاقين مندا سه مايى د كهى

سه مايه كا باركرى ب له رزين و تايى

لى چاقين من حيلال من دكهن

هه لوه سه يپن ديتنى

بوهارى ديخنه ليثا و گهرم دكهن سه مايى

من تو دناؤ به لگين دارچنارپن بهر ليثا جاددى را دديتى و

گر نژينا ته.. ئاداروك ل بيا بانا هه ستا گهرما من شين كرن

تو تمه يى بووم

هندي من قه هوه يپن ته حلين مه چكوى (4) قه خوارن

ل بهر دهر گه هى, من هاجه رى (5) ديت دنالى

□ نثيسه ران تاوله دكر
 □ ناشوپه كا په رڼه كړي دجه مه دى را ل چيايي قاف ناسي ببوو
 □ من ته يمور له تگ ديت
 □ ل بن خيښه تي، بله ز دهر كه فت وگوت "چي كونه م؟" (6)
 □ ل شي باژپري
 □ هه مي د وپرن تشتا بيژن
 □ كه س نه وپريت تشتا بيژيت!
 □ نه ؤ باژپره، وه كو خوه يه
 □ سيمه رخه كي يا ژ قولاچين ديرو كه كا دپرين گرتي و
 □ ل سهر شاپه رين خوه دثينيت
 □ نه حه وي ل سهر ديوارين كه فن قي دكه فن و
 □ نه ديواره كي نوو پال دده ته سينگي قه لاتي
 □ هوژانين گه هشتي بين نه كه ركري ل بهر دهر گه هي شانده ري (7)
 □ به لگ پيغه شين بوون و چ عاشقان نه دانانه سهر برينان
 □ سورگولين خويناو پيغه هاتن و كوكميلا (8) گرنزي
 □ نه سكه نده ري (9) .. ئيخسير نه كوشتن
 □ گوندين ئافا وپران نه كرن
 □ زير و زينته و ئول و باوه ري، دگه ل خوه نه برن
 □ سهر كه فتن، ژبو سهر كه فتنې كره بهر خوه و بوړي
 □ ته نوپرا ژيني هپلا هل.
 □ كچكه كا هه قالا من ل روژا ئيني
 □ ل بهر دهر گه هي دادگه ها گرتي - نه فه چه ندين ده مژمپره -
 □ ل هيښيا من
 □ كچكه كه .. ب شه قي نوپرهه زي دباريت و

ب روژی بیہنا بخووری ژی دفریت
 کچکہ کہ.. ب نیگیہ کی دیت و ب ئافروویہ کا بلہ ز دمريت
 نہ وپريت چافلکانی دگہ ل من بکہت
 نہ وپريت په یمانا هاتنه فی بدہت
 کچکہ کہ.. پر دترسیت
 ژ پستہ پستین روونشتنا گازینو یین بہر قہ لاتی
 ژ پیاسہ یین ناؤ بازاری مستی په یقین ہات و باتی
 ژ موغامہ رہ یین سنیلہ یان
 ژ ہیلین نہ بری یین تیلہ فونان
 ژ چاقین زیقین سینتہر پولیسان.. دترسیت
 ژ دیتنی
 ژ ژفانی
 کچکہ کہ.. ترسا گونہ ہی پر بوویہ جانی
 ہہ کو دلقتو کا ئہ قینی، ددلی ویدا دیتہ میقان
 ب بزین وی یین تہ رفہ شین دبن گول و لیلاقین ژیانی
 لہ شی وی تہ ڈ دیتہ گونہ ہ
 گونہ ہا عشقی
 گونہ ہا وپرائی
 گونہ ہا دلپاقرئی.. راسگوویی و ہہ ستپیکرنی
 گونہ ہا کہ نینی / خوہ شر کرنی و شرینکرنی
 گونہ ہا ژیانی
 دناؤ فی باژبری بچووکی سہر مہ زن و بی پوان و
 پہیف نہ رمہ یہ
 گونہ ہا نہ مانی

دناؤ فی باڑیری مہ زنی سہر بچووک و گریڈای و

پہیف قہ بہیہ

گونه ہا ہزر کرنی

گونه ہا پہیفگوٹنی

گونه ہا وینہ گرتنی

خوئہ گہری ری رہش و سپیش بیت

کاروانہ کی دریز ژ تہرمین گونه ہان کہفتنہ بہر پینلا و پیل مرن.
.....

پہیفین من دی ل بہر لیٹا دہریا یین دوپہرہ سنوور سہمایہ کی کہن

پہیفین من دی ل بہر خودیکا بیری یین مؤر فہنایہ کی کہن

ژ مالبچویکی فہنایہ.. دیتن دی زین

وہردہ کین ئاقا بہستورہی مہشکا ژفانین بیت دی کین

تو بہلگہک بووی ب دارا خہونین منقہ

تو خالہک بووی ب بہرچہ ما پہیفین منقہ

مہ سہمایہ کا ساکارر دقویچکا عہشتارئہ ریلا قہ (10) کر

لی..

ئہرمہ نی (11) ہاتن و تہ کرانی ئیکی (12) سہ ما تیکدا

مہ غولی (13) ہاتن

تہ یمورلہ نگی (14) ہاتن

قہرہ قویلی (15) ہاتن

ئالاق قویلی (16) ہاتن و سہ فہوی (17) ہاتن

سولتان سہ لیمی ئوسمانلی (18)

خیر و بیرین دہشتا ہہولیری کراندن

توقی شہ فی د زہ فیین بہر گرتیدا چاندن

ئو.. مناره هه ریا ل کاره

نه گه رما هاڤینی تال ئه نیی باراند

نه باروڤین زڤستانی به ژنا وی- یا زراڤ- چه ماند

منزی..

وهك مناری شل و شه پك كرنه به رخوه و

ئالایی عشقه كا شهیدا و په رڤه كری دا دهستی خوه

عشق.. ل حه زره تا پرچا ته یا حیجا بکریدا ئیخسیر بوو

ئهی ئه و کچا موحه جه به و نه رم و نازك

من هه مبیژ که

ژ نشکه کیڤه وه کو مرنی

دا سپیده کا دی یا ته نا د پاخلا ته یا به فر گرتیدا ببورینم

ئه ڤ باژیری که فن و دیرینی پینگاڤین ته یین گران

ب له رزوکی ده لگرتین

دیمی وه ستیایی شه ختان, دئالیسیت

ئه ز- ئه وی خه ندقی - نغیزان بو بارانی د که م

دا پرچا ته ژ زیندانی و چاڤ خه وته ییی ته عمید بکه م

شه فا دبوریت.. روژ دی هه لیت

بهیله چاڤ چه رینی ل گولیا گه نمی گه هشتیی پرچا ته بکه م

عه فر مینا گورپییه کا په نجه شیر گرتییه و

باران ژی مینا سه مایه کا لاله شی یا (19) ساکاره

جانی من وه کو گه رمایه کا ته مموزییه و

بشکورینا ته ژی, بوهاره

دهر گه هی عه قران یی ل تاقه و باران دی هییت

ئه ز- ئه وی به رزه - د وه لاتی په یفستانیدا

〔شہ مالکین من د فہ مریانہ
 〔لی۔۔ ئہ لند دی زیت
 〔تو – ئہ و کچکا سنیلہ – ل روژا ئہینی
 〔ل بہر دہرگہ ہی شینوارین دادگہا گرتی
 〔ژفانداری و ژ چافہ ریپان بیزار نابی
 〔سہ مایہ کا تہ بگرتیا ہیشتا ساکار
 〔دچاقین مہ دا گازی ستیر و ئاسمانان دکہت
 〔گازی سوبہ و وپرانان دکہت
 〔شہ قبوھیپرکین خہ و خاندی
 〔سترائین تہیسوکیں ژ دلینی فیروہاندی
 〔پہردہ بہ کا ہہ لاندی
 〔پہردہ بہ کا دی یا ل شوینی چاندی
 〔دی حالہ تہ کی نہ دیاریی ژی فہ ژینم
 〔حالہ تہ کی نوی۔۔
 〔حالہ تہ کی سوریلانکی ژ ہہ بوونی بی
 〔چونکو۔۔
 〔ئہ ز وہ کو پہیٹی یی ہاتیم
 〔وہ کو پہیٹی ژی دی مینم
 〔* 2001
 〔دہمہن:

- (1) سہ نحاریب: ئیشارہ تہ بو سہ نحاریبی ئاشوری (704 – 681 ب. ز), ئافا بہ ستورہی ب ریکا (گہ ہاریزان) دبن عہردیغہ گہ ہاندہ ہہ ولیری۔ ئہ فہ ژی دہیتہ ہژمارتن کو پروژہ بہ کی خزمہ تگوزاریی گرنگہ بو ہہ ولیری ہاتیبہ کرن دسہردہمی ئاشوریاندا۔
- (2) حہ دیاب: ناقی ہہ ولیری بوویہ ل سہردہمی فہرسییان (148 ب. ز), ب سہردہمی زپربینی ہہ ولیری ہاتیبہ نیاسین۔

3) مېتراداس: د هسټه لاتنداری سهرده می فهرسیان بوو، گه له ك پېشكه فتن د حه ديابی / هه ولیړېدا
دا بوونه کرن و ببوو چاخی زېړین.

4) مه چكو: چایخانه كه ل هه ولیړی جهی خرفه بوونا نه دیب و نفیسه رانه، نهوژی مایه.

5) هاجه ری: هورانقانه کی هه ولیړی یی سهرده می مه لك موزه فهره دینه، ناقی وی (عیسی بن
سنجر الارلی - المعروف بالحجری) دخمه تا مه لكیدا كار دكر و هه تا سالا 632 ك / 1224 ز ژیايه
و پاشی چوو به بهر دلوقانیا خودی.

6) چی كونه م: نانكو ب راما نا (چ بكه م)، مستر ریتش دیژیت ده می ته یمورله نگی هیرشا خوه
ئینایه سهر هه ولیړی و باژیر حساردا ی، ئولداره کی هه ولیړی ب ریکا ئایینی ترسه كا كوژه ك ئیخسته
ددلی له شكه ری ته یمورله نگیدا و ئینا ژ بن خیفه تا خوه دهر كه فت و ل له شكه ری خوه كره گازی
(چی كونه م). دیژن هه تا نهوژی نه ف نافه ل سهر جهی خیفه تا ته یمورله نگی مایه و ل
ده ورو به رین هه ولیړی یه.

7) شانده ر: شكه فته كا دیرینه دكه فته دنا ف چپایی برادوست دا، درپژی با وی نیزیکی (130)
پیانه و شینوارین وی فه دگه رنه فه بو به ری (50-70) هزار سالان. دكه فته دنا ف سنووری
پارنژگه ها هه ولیړېدا.

8) كوكمیلا: ناقی وی شه ری یه ئه وی ل سالا 331 ب. ز دناقبه را دارایی سیی و ئه سكه نده ری مه قدونیدا
هاتیبه کرن و ئه سكه نده ر تېدا ب سهر كه فتی، هه روه سا ژبلی ناقی كوكمیلا دیژنی شه ری ئه ریلی.
9) ئه سكه نده ر: ئه سكه نده ری مه قدونی ئه وی د شه ری كوكمیلا دا ب سهر كه فتی (331 ب. ز).
10) عه شتار ئه ریلا: ناقی قوبچكه كا عباده تیبه ل سهرده می ئاشوریان ل هه ولیړی هات بوو
دانان.

11) ئه رمه نی: ل سالا 83 ب. ز ئه رمه نیان هیرش كره مېرگه ها حه ديابی و حه دياب - هه ولیړ -
ستاند.

12) ته کرانی ئیکی: بو ماوی ده ه سالان مه لیکی ئه رمه نیان بوو، ب سهر و کاتیا وی حه دياب هاته
ستاندن (83 ب. ز).

13) مه غول: ل سالا 656 ك / 1258 ز مه غولی هاتنه د هه ولیړېدا و داگیر كړ پستی هه ولیړیان بو
ماوی شه ش هه یغان بهر خودانكری.

14) ته یمورله نگی: له شكه ری ته یمورله نگی ل سالا 796 ك / 1393 ز شیا هه ولیړی داگیر كرت.

15) قهره قوینلی: ئیشاره ته بو چاخی قهره قوینلیان حوكم ل هه ولیړی دكر (1410-1470 ز).

16) ئالاق قوینلی: ئیشاره ته بو چاخی ئالاق قوینلیان حوكم ل هه ولیړی دكر (1470-1508 ز).

17) سہ فہوی: ل سال 1507 ز سہ فہویان ہیڑش کرنہ سہر مرادی ٹیمپراتوری نالاق قوینلییان و
سہ فہوی ب سہر کہ فتن.

18) سولتان سہ لیمی ٹوسمانلی: سولتانہ کی ٹوسمانلییہ و ل سال 1514 ز د شہری چالڈیراندا ل
دژی سہ فہویان ب سہر کہ فتن.

19) لالش: ئیشارہ تہ بو پہرسگہ ہا لالش کو پہرسگہ ہہ کا ٹولی ئیزدییانہ و ئیک ژ ئایبردہ یین فی
پہرسگہ ہی دیژنی (سہ ما).

سہ ما یا بہرہہ مان

جیہان رہنگی سوبہ ہیہ و پھیٹ ئافرہ تن

ژنکا دخوینن و ژن دخوینن

وہک سیبہ را ئاسمانینہ

ژنکا دکوژن و فہ دژینن

ل فی سوبہ ہی - سوبہ ہییا گری و کہ نینی -

جوانییہ گہ رفہ زایی ہہ می تستان ئالوز بیت

بیتہ جغزا دووانییہ کا حہ ژیکرنی و نہ ئہ فینی

ئہ ز ژیان ہم یان ژی مرن.. من تو دئی

روناھی ہم یان ژی تاری.. من تو دئی

نقستن ہم یان ہشیاری.. ہہر من تو دئی

فیانہ کا تیکہ لوکی دناقبہ را پرسیارہ کی و بہر سئیدا

دناقبہ را رمانہ کا نوی و پھیٹیدا

پہیغہ..

ئالوز دیت و دگوریت و دزقربتہ فہ پھیٹ

ژ په یمن نافر جوانی دباریت
 جوانیبه گهر سیمایی گه نجائی و کالی بی
 جوانیبه گهر جه نه نگی ناخفتنی و لالی بی
 جوانیبه گهر هوژان بی بو شیان و بو وهستیانی
 بو ناگری و بو بارانی
 جوانیبه گهر نارمانجا "نه دونیس" بی
 ل ناقبه را که لا گریانی و ته ریا سترانی
 نه ز - نه وی خه ریتا جیهانی -
 سترانه کا نه مرم دگه وریا روو باره ک میتیدا
 خاله کا گهش و مشتی گرم دکه قاله ک زهیتی و پیتیدا
 ناخ.. چهن دل به ندا دیتنا ته مام
 گهرما ته باخی من فه خوار
 بی گیولی یا پاییزی خوار
 سر و سه رما زستانا هار
 هه تا بوویه ساهی و بوهار
 بوهاره کا شر و وهستیایی دخمخمکین ئاداریدا
 سووی خه ربیی دهرزاند
 پرته قاله ک هیژ زهر نه بووی لیثین مه پی خیفه کرن
 من شیرا فا پرته قالی - پرته قالا هیژ زهر نه بووی -
 ههر فه خوار و ههر فه خوار و ژی تیر نه بووم
 ما ئیک هه یه ژ هنگفی دیتنا یارا خوه تیر بیت!؟
 ل وی ده می نه م دوو گیان دله شه کیدا
 خه ربیبه کا دین و هار خوه ل ناؤ دلیدا
 به لاتینکین چووین ناگری بو مه بینن

□ به فر ئينا

□ به فرا جوانه..

□ جوانه

□ جوانه

□ جوانه

□ دسه رماييدا به فر.. كرڀٽرين جوانيه

□ ل ڦي سوبه هي - سوبه هيا گريي و كه نيني -

□ ليڻين من گليري ژفانان زي دكه قيت و

□ نه دره سي مالا من يا نوي

□ دي مي گه شي بيگونه هي يا زاروكانه

□ نه ڦي ناخي چ نه دره سين نه گور نه داينه چه زين من

□ چه زين من دماله كيڻه دزين و ڦه دزين

□ نه ڦه مالا هه - نه وال سهر ناڦي من - يا بوويه نوژ

□ ب پشئا خه زاله كه ره ڦوڦه

□ روويي ناخي پاتورين پزره و خه مين مروڦانه

□ مروڦ ب ناخيڻه به رزه دبن

□ مروڦين به رزه.. مروڦ به رزه کرن

□ هه ستين من - نه وپن گول مه همه دي - دكه ڦنه فيريان و لڦيني

□ جوانترين هوژان

□ ساكارترين هوژان

□ من ب دي مي ته ڦه هاند و دناڦ پرچا ته دا ڦه شارت

□ پرچا ته زي زيندانيه و جنقيني ديڻخته په يڻيني

□ نه ي ساكاري هه بووني و هه بوونا ساكار

□ نه ي په يڻا هار و عشقا دژوار

ئەي دلى من يى ھە لاويستى و بەندەوار

ما ناھيت دورا دورىنى؟

*

2001

سەما يا مرنى

ئى خاتىر خواسىتىن ۋە غەرى كىرىۋى دەستورى د چاقىن مندا بوژيان...

مە ژفان دابو ئىك

ل سەر پەرىن كوۋانا ھىلىنە كا گەرم چىكەين

ھەمى رېلىستانىن ھوزانا و پەيىن قە كرىن ژفانا

بىكەينە گلوازەك نىرگان و پەر پەرە

ب ۋەرىيىنە ناف گىرئىن سىپدەيان

من تىروژكىن روژا گەش و نوو ھە لاتى

سەرخوش دىتن..

ل سوجدە گەھا دارباھىقن گورستانا

روژى، بلورە كا قى

خەونىن سەرمەدى خرقە دكەت

نالينىن من - يىن خەوتەيى - دكەتە ستران

من دىت عەفرىن ئاقر ل ھنداۋ سىپنداران دگىرئىن

□ سه ما دکر

□ وه غهر دکر

□ وه غهر کرن، نامه یه کا عشقا پیروژه دچاقاندا

□ دبیته خه ون و د دلیدا دزیت

□ ژبلی هنده ک پیژنین خه مگین

□ چ دی د ده ستین مندا نینه

□ هه می زه قی یین گرینی

□ ها.. دی که فن بهر دورینی

□ ئیدی ئەم هه ق دوو نا بینین

□ شنه بایه کی وه کو خه ونی

□ خه ون و خووشی و هیقی برن

□ هه ق دیتن و ژقان مرن

□ ده می مرنی گر نژینا خوه یا گردار

□ د رووی سیی ته دا چاندی

□ من هزر کر ئەفه ژبانه ژ ته خه ریب

□ من ری گرتن ول به ندا ریکا مام

□ ری خودیکن

□ من تیرا ددیت

□ ژ هه مبیژا ئەردی ته پر و زه و جاندی

□ چوچکه کا بی گونه ه

□ بی پیناسه

□ به ره ف ئا سمانی د فری

□ ل هنداف ئاتاقان د فری

□ بو فیانی

□ بو ژيانی

□ بو ئازادی یا کوردستانی.. دبستری

□ کانی چه وا قافک گولی هه مپیژ دکهت

□ شه فا دریژ خه ونا مۆر و مه رد هه مپیژ دکهت

□ ئاسمان ستیڤا

□ زویر فریزی و

□ شه ر.. میڤا هه مپیژ دکهت

□ دلی من یی بریندار ژی یادا ته یا کهل

□ هه مپیژ دکهت

□ یادا ته ژی ئاگره که

□ چاقین زه رده شتیان پی هه ل دبن

□ دی چرایه کی نه وروژی ژ گوریا نه نیا ته فه که م و

□ ب دهسته کی برومیتوسی, دی هه لگرم

□ به ره ف نه به دییه تی

□ ئاگر دبنه برکین ئا فا زه لال.. چویچک ژی دبن

□ ئا فا ته هۆر

□ دیته پاپۆر

□ سلاقین گورستانان - نه و گورستانین سهیرانگه ه- دگه هینن

□ رفشت رفشت کوچکین بخویری

□ کلدانکین خه ونا

□ ل هه ه دگوهورن و تبلین بای

□ تبلین عوده کا نه زه لی, دکه نه وه غه ر

□ ل سه ر مژیلانکین بی خه وین عاشقه کا به سته زمان

□ دتفن

ئەى ئفستنا خەرىب

ما دەستىن تە ب چاقىن منقە شل نە بوون

چاقىن من دوو ستىرىن بچووكن

يىن ھە لوە رىايىنە ناف پەزى..

*

2001

سە ما يا خاتر خواستنى

ئەقنى يا مە كاروانىيە كى سە رايبە

سەرچەقنى وى گەش دىن و سىس دىنەقە

دگە شىبوونىدا.. تەق پىنگاقىن بە فرگرى

شەيدا

شىواو

ب رووىي حەزا سەرمە دىقە دىن تلوقة

ژيان.. ياربوكە كا خوשה

دەستىن مەدا دىتە سەيران و شلوقة

دىسىبوونىدا, مال دىبەھتن

كادى.. دگە وريا سوپادا د خەندىقت

سەربانىن گەرم و ھونى دىنە جەي كە وپركانى و

سەر سەمايى ب تىلان دكەت

ما دى بوچى ماندلا كەين

دەستى ئەقنى يا مە شل بوو ب قەمالىنا روندكانقە و

دەسپەرى يا ھزرىن ھاقى

گر نژینا دوماهییه

پیش گریانی و هه لوه ریا نا به لگین نا فی

دا خاترا خوه ژ به را ب خوازین

ژ گولا و به خچه و جی ژفانی

ئیدی نه ما نه م جه فه نگی خوشیی بین

تا یا مرنی، یا بووی ده نگی تیلین عودا فی فیانی

ده نگه دانا فی مرنی ژی..

نه چاره ئاگری ژینی بکه ته به رخوه

پشتی مرنی و فه ژینا گه رما ویرانی

دی به ره ف گیانی خوه زفرم

ئه و گیانی دناؤ مرنیدا، مرن کوشتی و ژین فه خواری

مرنی و ژینی زه فیین خرش و به رها قیتی قه له و کرن

من گوھ لییه..

هندهك ده نگی گورستانی، یین سترانین بارانی دیین

هندهك هیقیین هیژ نه دیتی، دگه ل ئه لندا سپیدی دی هیین

من گوھ لییه..

هندهك پیژنن گولستانی

هیدی هیدی ل سه ر سووی چه زا من یا مه ست دمه شن

دمه شن

دمه شن

وه کو مه شا زار و کین کوردین ده ره ده ر

د پیش و پاش و بی گونه ه

لی د خورتن وه کو روژا نیغرو گه شن

ئه فینی یا مه کاروانییه کی سه رابی بوو

بی روندك باراندن
بی ئه درهس گۆراندن
ییی جه ژفانی ییت ناساندن
"مه تبلین خوه دبای وه راندن"
ئه قینی یا مه - ئه وا کاروانییهك سه رابی -
دناؤ زرافه دهزی یین بایدا به رزه بوو
چوو
چوو
*
2001

سه ما یا نه ئان

ئه ز چیرۆکه کی ب تنی دزانم و هندی من یا فه گیرای
ئه ز ب خوه یی بوویمه چیرۆك
دیمی ئا سمانی یی بوویمه که نارویه کا دهنگ نازك و
ل به ندا فه کرنا په نجه را من یا گرتی
به ره ژه نگی پیراتی و بی سه بریی ژ چه نا وی د که قنه خوار
سه رایین راستی ورهوانی
د که قنه سوجدی و قوربانه په یقین هوزانی
دی ژ په یقان ئالایه کی بلند چیکه م
گلیرانکین هه وای فه که ت
په یف..

جووت جووته که تنه سه مایی و چراییی گهش

تبلاد سوژیتن چه پ و راست

که لینا ههستا و فیریانا پهستی

ژ ئاهه نگهك ئه دونیسی د وهریین

پیلین په یقال سهر کاغهزی له یزینی د کهن

نه ءژی دبارن

ههر نه ئه کی کوریهك دریژا پیغهیه و

ل سهر زهقی یین یاخی شین دبن

جوقین مه زیقی

شیخین ته ریقی

سترانین عه شق و قیانی

ئازریانی و خاقبوونی دئیخنه شیانی

ب لیقین ریکافه ههشک دبن

لیلاقین به فری و چپکین بارانی

ئاخا پیروز سهر خوشه د جامی خه ییامدا و

خه ریه لیقین من بگه زیت

پشتا من

دار کاژه کا نه چه ماندی و نه ئه کا که سک

لی..

دهمی ئاخ دخوینا مندا هشیار بووی

ریشالو کین پیروزی ته د دیوارین هه رفاندی بلند کرن

ئه زی خه ریب

ژ ئاخی

ژ ماچا و سترانا

ژ که نیا زه مانا

نه ئان.. دهست پټه هاتن و

پشتا من یا نه گریډای و نه بهردای

هاته پالدان و نه ز چه میام

دا لیټین من دندکین ئاخی ب نالیسن و

چاؤ ژ نیژیکی ته و اف کهن

نه ئین برسی که فتن بهر پیا و خه و خاندن

ته و قه دیدین ترسی

رووبی ئا خا کاره بکری لیټین من گرتن و گه زتن

دهستین من ب نه ردیغه بهستن

نه زی بهستی و پشت چه میایی

چه میام.. چه میام

هه تا بوویمه وه کو نیشانه کا پرسی

یا بی به رسف

هه ریټک وه ک خوه.. نه فی چیروی قه دخوینیت

ئاخ

ئاؤ

ئاگر و با

ژ ناؤ چاقین زه رادهستی دبارن و دبنه فهزا

فی چیروکی- چیرو کا من- د بشیغن و دکه نه ستوویی ئاسمانی

ئه ز پر چه ز ئا سمانی شین و فره ه دکه م

لی، ژ بلی ئاخی چ نا بینم

دندکین ئاخی دبنه نه ء و هه می پیروژیا د هه ریغن

هه می سه رسال و ئادارا

دهمی کولیک د بشکفن و دار زاوژی دکهن
نهء پیستی من دخورینن و ئاگر بهر دبیته خوینی
په یف ریژ ب ریژ
خوه دادوه شینن سه مایی و سه ما یا نه ئان
به لی ژی بوون.
*
2001

سه ما یا ویرانی

بۆ د. فارل عومه ر..

ئهوئ ب بیدهنگیا خوه گه لهك تشتان دبیژیت

دوهی ب شهقی دهمی ئەم ههردوو نیف سه رخوش
من چ په یقین ویرانکه ریژ روپس نه گوټ بوون
دییت
لی
من نه ل بیره
هه می تشتهك دسه رخوشیدا بی متایه
هه ر متایی سه ریژ مه ب هه قرا بکه ته جووت
دا گول ژ په یقین مه بارن.. روئاهیه
ئوو روناھی, شه فا پینگاقین من دکه ته روژ
ئه فرۆژا هه ژ بلنداهیا دادله قییت و
دکه فته سه رزه ندکین خاتوپنا

نازاديهه کا ويران ژي دزيت
ئه ز وهك په لهك فه مراندي ب گلزي جادده يانغه
گازي ستير و نا سمانان دکم
ئه ز و نا سمان د نازاديهه دا وه کهه فين
لي..
خه مه کا بو خوه ويرايه دي مي من
يا ژ خه لکيهه که رب و کينه
حه زه کا سورا خوه سه ري، د چاقين مندا فه دله رزيت
يا ژ خه لکيهه.. خوينه
خوينا من ناگره
ده ري بريني گه رم دکت و پينگاقين سه ربورا بوي کا
ب دوو دلي ل خوه د زقریت و ل خوه نا زقریت
ژ بهر هندييه با ديته جه مبلعه شق و فه زا ديته خاتوبن
هه مي شکهستن و که رب و کين دبنه ئه فين
هه ر مرنه کا د ده همه نا خوه سه رييدا ئاقر ديت
ديته هه بين..
ده نگفه دانا ده نگي من يي ژ که وريي که فتی
چ في مایه
ژ بلي په يقين نيغه ک ئافا و نيغ هه رفتی
هه ر ئا فاهيهه ک هه رفتنه و
دي دسه ر بورجين جه هه نه مي ويين به هه شتي را
ده رباز بيم و دي ستيرين نوو گه شووي بينم
ژ بلنداهيا دي هيغ که مه هه رفتني
يا دخولگه يا خوه دا دزقریت

باوهر بکه

من

نه

ل بیره

دوهی ب شهقی دهمی ئەم ههردوو نیف سهرخوش

چ رهنگ پهیفا خه ما من کریه میناک و

د پیکه مهییدا هشیار بووی

ب تنی تنی، وه کو بیرین زارو کینی

ههردوو چاقین ته من ددیتن هسک وزوها

نه بیدهنگی و نه ئاخفتن وه کو کادی

ژ دیمی ته بلند د بوو

بلند دبوو

دبوو بهژنا دارکاژه کی و بو من دکه نی

لی من که سهک ل دۆر خوه نه د دیت

ئه ز بو بکه نم.

*

2001

سه ما یا به رزه بوونی

ئه وی سهرخوش

ئه جنه دهاتنه خه ونا وی

گوهی وی یی چه پی که ر دکر

گوهی راستی ئاقری ددانی

سہری وی ببوو دہ ہول و
ل شہ قانین رہمہ زانی نولدارہ کی زاروک برسی
خه لك پی راد کر نہ پاشیفا
ہہ می سہ رہاتی یین شکہستی دپاخلا ویدا
دمتکری بوون

ئوو

خه ونهك

د چوارشہ مہہ کا ئاداریدا
عہ شقہك پیروژ دلی خه ونا وی دگریٹ و
ل سپیدہیہ کی خه ون رادیت یا ئافز بووی
پہر ب چہ نگین وبقہ شین بوون
گہ لایشک و دہ ژ پر قین بوون
ئہ وی سہر خوش
ئہ گہر وی ژ ل قی وہ لاتی خه ون و خوزیا..
جہی پینگافی لی ہہ با
ل قی رووباری پرت پرتکری
پہراقہ کی تہ نا ہہ با
دا بو کہ مانین نقستی
بو دہ نگرین دائیخستی
سترانا ئہ بہ دیہ تی بیژیت و کاروانین روندکان
دا بارکہن
گہردین ئاخا دچاقین ویدا تہ بگری بووین
دا جاددہ یین فالہارکہن
بی پیناسہ

□ نیچیری ل دارستانی دکهت

□ ل ئیقاریان.. ده می دزقریت

□ دهستین خوه یین دریژر باددهت

□ وههم.. ژ پینگاڤین وی دبارن و

□ هه لوهسه خه فکا بو ددانن

□ دبیته نیچیر

□ دفنا وی یا "په رسیفگرتی" دبیته خوداوه ندا مرنی

□ کی دی پیناسه کا فه رمی به ریکا من پی گهرم که تن؟

□ ئەزی ییانی دکوشا وه لاتیدا – ئەو وه لاتی ئە نی گری –

□ لیلاقین جه مه دی ب ریه و بریین منقه شور بوون

□ وه لات.. خوهه ژ ئە نیا من دباریت

□ ئەز و وه لات گیانه کین د له شه کیدا

□ جلکین درپای و قریزی بی دا پووشی

□ ئەزم وه لات

□ وه لات ئەزم

□ گهردین چه زی – چه زا گهرم و ئازراندی –

□ هه می له شی من دخورینیت

□ ب فی وه لاتی ب ته نی و بچووک

□ غرورا من پی ئیر ناییت

□ – ببوورن.. من راحه تا هنگو تیکدا

□ کی دی شووشه که مه یی دت م؟

□ (بیده نگ)

□ کی دی پیکه که مه یی دت من؟

□ (بیده نگ)

کی دی فرہک مہیا قاچاغ
گہوریا من یا ہشک پی تہر کہت؟
ئہز دزانم وہ نہ ل بیرہ
دہمی ئہز زی دندکہ کا سورب فی ئاخیفہ
دہمی ئہز زی
لی..
فہرہ بچم
ل بہ ندا من (کولن ولسون) یی ترش دیت.
*
2001

سہ ما یا سترا نی

پیشکیشہ بو ہونہ رمہ ند (بلند ابراہیم)

دیم

بہ ژن

بشکورین

سوز

پہ یمان

ئہ فین

روحا سترا نہ کا ہافی و بلبکہ

ہہ ستین فیریایی یین ب شہرم و دلہک

ئاوازہ کی چیا یی رہہ ہند کورت و پہ نجرہ کا

پہر دہ فہ دای

گول.. پھر پھرہ ژئی دبارن و

دویکیلہ کا بہر دیتہ پرچا بای

دویکیل گہردین ہہ ناسا مروفا و خہ لہ کیئن گرتینہ

بہرین فہزایی ہہ رفتی د چیروکیئن مندا دبن ہہ تاؤ

دی رومانہ کی بو بہر دہرین شکہ فتا نقیم

دی ہوزانہ کی بو مژیلانکیئن توڑ کہوی ریسم

لی..

ستیرین من دہہ تینہ و رییا کادزان

رہ فینہ کا بہرہ ف قادی دکہ تہ سیلاؤ

من رووبی ئافی ئیشاند و ئاؤ مہرہ ما ئیشانیہ

من پھر دا گافی دراند و گاؤ دہ سپیکا ویرانیہ

ئہز دی رووبارہ کی ل سہر دہفتہ را رہسمی نہ خشینم

دی بہارہ کا کہ سکین ل سہر رووبی دہنگی چینم

دہنگین نہ ساز ژ گہ وریان کہفتن و

بشکوڑہ کا نووفہ بووبی روحی ددہ تہ ژینا مری

ہہر نوو بوونہ ک کلیلہ کہ..

دہرین بہہشت و دوزہ خان پی فہ دبن و

پیناسہ کا دی یا سورہ بو فرینی

فرین.. ب دیمی عودیتہ دیت خووسار

تبلین وہستیایی

مژیلانکیئن خہوی ہیلایی

حہزا ئاخی و وہلاتی دلہ شیدا دادایی

پہلین سار و بایہ کی ہار

که زی یین سترا نا دقه هویین

چاقین سترا نی کانینه

چپک چپک , ژی دھینه خوار

که نی وزیمار

*

2001

سه ما یا سو فیان

ئه فه ژ میژ نینه ئه ز فی ری هنده ک سترا نیین کویشی بوویم

وه کو هه ر تشته کی کویشی

پژن بی من .. فه جنقینی دئخنه من

ژ من دترسن

ژی دترسم

ترس ..

منی کویشی و ته یی که هی د کوتانه کا تان هه رفتیدا

هه مییز دکه ت

ئه فینییه کا دناقهه را مه دا شین بووی

ته ف سنوورا د شه قینیت و تیغه لیان

دکه ته تغه نگین داوه تیا

ئیدی نه ما ئه ز بزانه کیژان کافم

چیا یین بلند و عه قرین رهش

بلبلین شهیدا و گولین گهش

هیدی و ته نا دنا ف تبلین منرا بو رین و سترا نیین عشقی دگوتن

دہمارین من ناراندن و ئیخستن رهقس و سہمایئ

ئەز بەری خوہ کێفہ بدەم

گەر چاقین تە د نقاندی بن

تارستان دی د چاقین مندا بیتە لەھی

هەبوون..

دار پرتەقالە کا کہ سکہ د حەوشا مەدا

ئەز و تو هەردوو ب چقە کی وێفە زەر دبین

ئیک یی کوئی و

یی دی کہ هی.

*

2001

سەما یا جزیری

نە گرنگە

سەلوا هەبیت یان زی نەبیت

ئەفرودیتا خلوہ تگەها مزگەفتی بیت

یان وەھمە کا هشیاریی بیت

گرنگ ئەوہ سەلوا دچاقین فەزایدا بیت

ئەزم فەزا

قی ئالوزیی خەونە کا ب تشت یا دایە من

دا ناڤە کی ل سپدەبە کا دی ب حەوینم

دەریایە کی خەونا من بو پیلین مەند و مەندەھۆش بر

پەیفان ئاسن کرە بەر خوہ

ئەز زقېر بووم ل سەر دەستی لیگەریانی
روژ د سینگى مندای شھی
چاقین من رەنگى سپیدینه
دەنگى پینگاقین من بەفر.

*

سەما یا هەژاری

هەژاری خوە قەشارت بوو
دناؤ پىستی شەمالکە کا هەلکریدا
بوهارە کا پیر
حەزە کا هوپیر
پەنجین شەفی کر نە بەستی و
خوشیی هەژاری کرە میر
ئەزی گەریدە و پی سوۆتى
دناؤ گەرما گری شەمالکیدا وون بووم.
ژ جوبارین خوینا رشتی و خوینا دوۆتى
دیوارین مالا من دانان
ئەز ب دەهمەنا هەژاریئە
هەژاری دناؤ شەمالکیدا
شەمالکا دجەرگی شەفیدا
شەفا دخانیبەك خویناوبئە

خوينا سوڙ

ب دستين شه مالڪيڻه دتهيسيت

هه مي روڻاهي ڦه مريان.

*

2001

سه ما يا ماغوٽيان

هه ڦه ندي يا من و نه ڦي باخچي خر ئيڦاران

ديته جهي نه ڦيني و که رڦه بوونا مه

پيلاڦه کا ماغوٽيه و له شي من يي گران و نازڪ

دادنيته سه ر روويي ڦريزي و هه مبه ر گولان

مه عنايه كي دده ته هه بوونا من ل ڦيره

نه ز دترسم دده مه كي سه رخوشيڍدا

نه ڦ پيلاڦه به رزه بيت و

ڦريز ڙ پي يين من بغه رسييت

نه زي بي ڦه ر

نه نه لهو بو من ل ئاسمانان دگر نزن

نه زي ميڙي و گرمين ئاخي

ب يهوهدي دڦه زايله كي دهر ڦه كريدا دله ييزم

جي پينگافين که ڦن رزين

جي پينگافين نوي زي ته زين

هزر کرنين وڦرهڪ و نوي

کوري ب پشتيڦه شين دبن و

كوري دبه فریدا جه مدین

بوهرژین دچنه ییدا.. هه لویسته كه

پر ویرانه.

*

2001

سه ما یا دهنگی ئەقینی

دهنگی ته

سپه لپن ئەقینی ژ چه زین من دبارینن

ئەز نزانم , ل ره خ کیژان رووباری سه رخوش

حهزا من دی نیکایه کا ته یا ب له ز و ژ نشکافه ماچیکه تن.

ئەز هند ل به ندا ته مام..

هه تا ژقان ب دکارا منغه زقیر بووی

بایه کی باکووری

هه ستین مه یین گهرم و فیریایی بژاله کرن

په نجه رین سارین چافه رییان.. فه کرن

ل دور خوه زقریمه بویره ران

ئەو بویره رین نیغهك په ل و نیغهك خولی

دکوچکی مهیی بوهاریدا قین دکه لاندن

وهك مۆریکین رسته که کا ب سنسله و ژیک قه تاندی

من قافارتن, خرغه کرن و دئیتوینا که رییدا چاندن

ره هه ندا مرنی سلافکر.. دیتن ژی زان

مرن و دیتن حەز ژمن دکەن ول سەر دەفتەری

هۆزانیڤن من.. پەیقین بریندار پێقەمان

هە کو پێژنا تە یا کوک د بەر خە یالا منرا بووری

هیشتا دیمی تە یی بیهن خوش

نە دادا بوو بێردانکا من کو کە فن بیت

هەمی هەست ل جەم من دنوینە

بەری تە

ناقە کی هەشک و بی گیان بووم د دەفتەر کا تیلە فوناندا

دار بەستە کا دیم زاروک بووم د پەراویژا بوونا ندا

پەیقە کا هیژ نە گوئی بووم ل سەر دەقی چە کچە کویلا

ترسە کا دوئی و گران بووم ل بەر دەری روژی و نە شمبلا

ل سەر پینگاقین من دەیناسۆر

ل سەر گوپین من کە فرە کی رەق

دەنفاقین مندا دینە کە گازی دکە تە خە ونە کا مۆر

سترا نا پالا

من کرە بەر سالا

ئوو دەنگی تە، باران باراند

هەمی زەقی یین بەر پینگاقین من یین بەزوک

دنیف خرش و رکۆبی بوون

ئوو دەنگی تە، برینە کا دیرین کە واند

ژناف تیلین من نیرگزین عشقی قەژاندن

هویرک – هویرک ژ مژیلانکان ئومید پەقین

کانی دەریین

ژ سینگی من

سہ ماہیہ کا ہہ مہ ر ہ نگ

گومان

نالوزیبہ کی گوماننا من کرہ بہر خوه و،

ژ مالبچویکی ریکی زا

ریکا من خہ تیرین ئہ لندیہ

ئہ و ئہ لندا ئہ ز بو دژیام

یا ئہ ز بو دژیام

یا دی بوژیام

ئہ لند..

ہہ فریبازہ ول من دگہ رییت.

*

ئہ ز و تو

ئہ ز باوہر ناکہ م دی من ئاشکہی

ئہ ز باوہر ناکہ م من شاشکہی

ئہ ز ل ملہ کی و تول ئیکا دی

ہہر ئیک ژ مہ مالخولیانیپن خوه فہ دخوبنیت

تول خہ لکہ کی نہ پهن دگہ ریپی

داکو بکہ یہ سہرلہ شکہر و بن لہ شکہر و

بازرگان و دەرگه قان و هوژانغان و

بکەيه وەلات.

ئەزل وەلاتەك بەرزە دگەرييم

بوڤى خەلكى سەرلەشكەر و بن لەشكەر و

بازرگان و دەرگه قان و

هوژانغان.

*

چافەرى

شەفەك دريژ

دوو چافين زل

لەشەكى خاڤ و خەونە كا مۆر

گليزانكيين حەزى فەدكەت گولە كا سۆر

ستراييين خۆش ل بەر باى لەيزوكى دكەن

جگارين ژفانان سوۆتن و

دويكيلا سپى ب گەوريا ئاسمانىغە بەھى

نە ھەسپەك شەيى

نە چرا ھەل بوو

نە دەرگەھ فەبوو

ئوو..

نە پيژنا تە يا ئەزل ھيشيى گەھى.

*

□ موویہ کی سپی □

□

□ من نہ دزانی □

□ شہ قبوہیر کین عشقی □

□ دی ناگری گہ شی چاقین مہ یین خازوک کہ تہ بہ فر □

□ پشتی پھیئین مہ یین شہیدا و □

□ ہہ قدیتین ویرہک و پر موغامہ رہ □

□ دی دبتنہ کا ب لہ ز و سہ رپی کہ تہ شہ کر □

□ من نہ دزانی ژ ہہ قدوور بوون □

□ دی موویین سپی دناؤ پرچا تہ دا چینیت □

□ بیرہاتن دی تہ گرینیت. □

□ *

□ ستری □

□

□ ستریہ کی تیژ □

□ خوہ دادا سہ ریکی و بہ خچہ □

□ بوونہ کولمین خہ و خاندی و فہدی ناکہن □

□ تو بیژی کو روژہک بہیت □

□ کولمین خہ وتہ ب داوہ شیین □

□ یان ب ستریافہ گول پیئہ یین □

□ دی گوٹنا خوہ بیژم و چم □

□ پاشی بلا جقاتین داد و شورایی □

□ مہ شکا پھیئین من یین دین.. □

□ □ □

□ ب کین. □

*

پهيف

پيشكىشه بو هوزانقان: له تيف هه له ت

زه قى يين قه له و دمرن

چويچك دمرن

تفه نكيڭ ده و كه ليين سه ركه فتي دمرن

ئىخسيريڭ شه ري ژى دمرن

وه رگر و شهيدا يين هوزانى دمرن

هوزانقان ژى دمرن

ب تى - تى په يقين من دميرن و

گه ش دبنه فه و قه ت نامرن.

هوزانقان

دهنگه كى گوت:

ئهى هوزانقانى دهنگ نير و بهسته زمان

ئهى ئهوى دده ستادا دمريت.. مرن

دقه ژيت ژيان

ئهى ئهوى خه ونوكى و وه همدار و پر هه لوه سه و

هه مى كوفان

تو نه شىي ده مى دگه ل خوه ب زفرينى

په یخین نازک.. ب کی یان بو کی دی فه هوینی؟

تو – نهوی په ناهنده – دوه لاته کی کریدار فه

فه رهه نگا ته

رونه کی تینیاتی دبارینیت و دژی ریچونا روباری

ریکا ته زولماته..

تاریستان

*

خه م

من خه مین خوه کر نه دفارگونه کا ترینیدا و

دگه ل کچکه کاره ند و جوان هنارتن

دهرین چ دانانگه هان نه فه بوون

دلی من یی سوته نی، ل پیش چاچی

خه مین، ل سه ریك کومبووی د فارگونیدا

ترین د لغاند و بووری

ب ده هان سه ربورین داکه فتی و به رهاقیتی

چه ندین هه ولدانین سه رکه فتی و خوین میتی

وه نه یی یا خوه ژ من کر

ترین هات و که چک نه هات

ب تنی خه م:

خه مین من، نه وین – ل سه ریك کومبووی د فارگونیدا –

زقرینه فه ددلی من یی سوته نیدا.

*

تہ رازی

تہ زبہ نی.. بیوورہ

تہ گہر تشتہ ک ب نہ دلی تہ

دھوژانا مندا ب گرنژیت

بیوورہ

تہ گہر تشتہ ک یی ہشدار

دھوژانا مندا ب تنگژیت

تہ زہہ سته کا فیریایی و نازراندیمہ دتہ رازییدا

جار دادله قییمہ بہہ شتی و جار دوژہ خی

تہ ز چوچکہ کا زیندا نگری و فراندیمہ دچنہ یییدا

جار سہ مایی ل ہہ ولیری دکہ م

جار ل نامہ دی.

*

رادار

دوو چاقین مت

بہ ژنہ کا پت

ہزاران نشانین پرسی

ب گرنژینہ ک مونالیزایبغہ شور دبن

خر یقاران سترانان بو بای دیژن

گوہین منژی

دوو رادارین سہ رده می جہ نگا دووینہ

دپہ نجہ رییدا.. لہرزوک و شت.

□ □ □ □ *

□ هه فرکی □

□ من چ مالین ئاڤا نه بوون هۆز انان تیغه ب فه هینم □

□ من چ ریکین گاڤا نه بوون □

□ پیغاژو کا خه م و هیغین خوه یین ساڤا پی ب مه شینم □

□ ژ بارانی من سینگه ک چیکر, سه ری من ل سه ر □

□ ژبای به ژن و ژعه ردی پشته ک , له شی من ل به ر □

□ ژ فه زای ئاسمانه کی ساھی, کویی بلند بیت هه ر و هه ر □

□ ئوو مه شکا ژبانه ک نوی بکیت □

□ ئه فجا مرن .. □

□ ما , گه له که نه گه ر من خوه ژ ته پتر بقیه ت. □

*

□ ژفان □

□ هه ر ئیغار .. ل باخچه یی به ر رووباری □

□ دگه ل ده نگی چوپچکا دروینمه خوار □

□ ل هیغیا ژفانی ژبیر کری □

□ هه می په یغین هیژ نه گوته ل سه ر په لانه و □

□ تفه نگه کا گله ییان دگه وریدا سیار کری □

□ ره فین چوپچکا دهین و دبۆرن □

□ هه می عاشق دهین و دبۆرن □

□ ته ژ منافق دهین و دبۆرن □

□ ب تنی نه ز و ژفانی من - یی ژبیر کری - □

دگهل روپبارى دكهينه گرى.

*

برين

عشقا ته .. خه مه كا بنه فشييه

ژبن هنگلين كوتر كا دزيت

عشقا ته .. بارانه كا بوهاريه

ل يبابانا هه ستين من يين جهمدى دهيت

خه م ب ئاڤا رووباريدا بوړين و كهيف ژى نه هات

ئه فه بو چه ندين جاريه ئه ز دهيمه گه زتن

برينين ديرين نا كه ويين

بى ئه دره سه ك نيشانكرى

بى وه لات.

|||

*

به لگه كى پاييزى

ئه ز و خه م هه ڤالجيمكين

پيڅه يين بووين و مه زن بووين

دهمى ديمى ته هه لاتي و

بشكوژين هيژ ساڤا فه بووين

دهرى ژيانى بو دوو كهر

ئومىدەك نوى ژى ھاتە دەر
خەم ھەلۈەريان و ھەلۈەريان و ھەلۈەريان
ھەتاب ەردىقە بوينە نوژ
منزى خوە دىت بەلگە كى پايىزى يى زەر.

*

رەقین

□

باژپىرى مه ھەمى رەقین
رەقین.. رەقین
ژپىن من يىن نىقەك سۆتى رىك ژى پەشىن
دناقبەرا كەفتنە كى و ئىكا دىدا بلند فرىم
دناقبەرا سەر كەفتنى و ئىكا دىدا نزم كەفتم
ئوو نە مرم

رەقى ھەمى دگەل من كرن
ھەقالىن خۆش
ئومىدىن خۆش
ھەفر كىا خۆش
گەعدەيىن خۆش.. ھەمى برن
يىن ماينەقە بەس دوو گيان
دوو گيانىن ھەقدز و خۆش
ئەز و مرن.

*

پولیس

□

ئەگەر ھاتى .. ھىدى وەرە
كوگەردېن باى ب تە نە ھەسىپن
بايە
نە كو دفين پوليسان ژ بېھنا تە پرکەت
نە كو ھەڧينا مە تورکەت
كىن ژ چاقين سور ب بارن و بەختى ئەڧينا مە کرکەت
ئەگەر ھاتى .. بېدەنگ وەرە
داكو پوليس تە نە بينن
ھەمى پوليس د تورەنە, ب کەرب و کينن
حەز ژ شەڧى و خوین رشتنى د کەن
حەز ژ لېدانى و کوشتنى د کەن
ھەڧينا مە دى دبای وەر کەن
باب دويف مەڧە سيخورە كى بى نارمانج و پەرورە رينە.

*

خەمە كا دى

خەمە كا ھار, يا بنگەئە
ژ سينگى من بېزار دىت و ژى دەرد كەڧيت
مينا سنگەك بېدەنگ و سار
رووبى ناخى كون دكەت و ب سەرد كەڧيت
ھە كو روژا گەرم دغاى دچيت
ئەڧ خەما ھە ل سەر سينگى ناخى دئڧيت و
سترا نا ناسنامى دىڧىت
ب دەھان بورچين ژبەرھاڧىتى و خوین ژى مېتى

هه می

روژین

من

یین

بوری

و

هه می

روژین

من

یین

دی

هین

دچاقین ته دا سترانا دیین.

*

2002 – 2001